

Müstəqil Azərbaycan yaşadıqça, ulu öndər Heydər Əliyev də ürəklərdə yaşayacaqdır

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev ümummilli lider Heydər Əliyevin məzarını ziyarət etmişdir

◆ Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev ümummilli lider Heydər Əliyevin məzarını ziyarət etmişdir.

pa etmiş Azərbaycanın taleyinin Tanrıının ümidi qaldığı bir vaxtda xalq özünün və ölkənin gələcəyini Heydər Əliyevə etibar etdi. Bu, böyük Qayıdış idi və ulu öndər özünün müdrikiyi, zəngin siyasi və dövlətçilik təcrübəsi, sarsılmaz qətiyyəti, yenilməz iradəsi sayəsində ölkəni, xalqı, gənc müstəqil dövləti labüb fəlakətdən qurtardı. Qədir bilən Azərbaycan xalqı dahi oğlunun bu əvəzsiz xidmetlərini heç vaxt unutmur.

Dekabrin 12-de Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev Fəxri xiyabana gələrək, xalqımızın ümummilli lideri Heydər Əliyevin məzarını ziyarət etdi.

Milli Məclisin deputatları, nazirlər, komitə, şirkət və idarələrin rəhbərləri, respublika ictimaiyyətinin nümayəndələri, müxtəlif ölkələrin təmsilçiləri də Fəxri xiyabana gə-

mışdır.

Prezident İlham Əliyev ulu öndərin məzarı önungə əklil qoydu.

Azərbaycanın dahi oğlu Heydər Əliyevin səfəri.

Dövlətimizin başçısı ulu öndərin ömür-gün yoldaşı, görkəmli oftalmoloq alim, akademik Zərifə xanım Əliyevanın, dövlət xadimi Əziz Əliyevin və professor Tamerlan Əliyevin məzarları üstünə de gül dəstələri qoydu.

Ulu öndərin məzarının ziyarət edilməsi mərasimində Baş nazir Artur Rasizadə, Milli Məclisin sədri Oqtay Əsədov, Prezident Administrasiyasının rəhbəri Ramiz Mehdiyev və digər rəsmi şəxslər iştirak edirdilər.

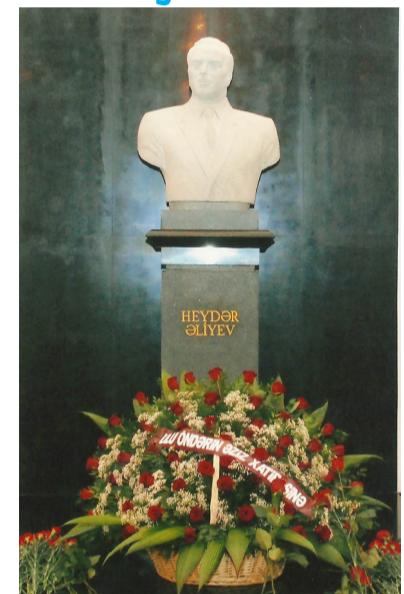
1993-cü ilin yayında, müstəqilliyini təzəcə bə-

ATU-da ulu öndərin anım mərasimi keçirilmişdir

◆ Dekabrin 12-de Azərbaycan Tibb Universitetində xalqımızın ümummilli lideri Heydər Əliyevin xatirəsinə həsr olunmuş tədbir keçirilmişdir.

Tədbir iştirakçıları ulu öndərin universitetin foyesindəki büstünün önungə əklil qomyş və gül dəstələri düzənləşdər.

Mərasimdə çıxış edən ATU-nun rektoru, Milli Məclisin deputatı, akademik Əhliman Əmirəslanov unudulmaz şəxsiyyət, dərin zəka sahibi Heydər Əliyevin Azərbaycan elminin və təhsilinin himayədarı olduğunu, bu sahədə çalışanlara həmişə diqqət və qayğı göstərdiyini xatırlatmışdır.

Rektor bildirmişdir ki, adı tərixdə əbədişən dünya şöhrətli siyasetçi Heydər Əliyevin ölkəmizin dövlət müstəqilliyi bərpa edildikdən sonra iki dəfə ATU-da olması, gələcək həkimlərə dəyərli meslekətlər vermesi universitetin tarixində silinməz izlər qomyşdır. Ulu öndərin səyi nəticəsində 1998-ci ildə ATU-nun 11 mərtəbəli yeni tədris binası tikilib istifadəyə verilmişdir. Universitetin maddi-texniki bazasının möhkəmləndirilməsi və ölkəmizdə tibb kadrlarının hazırlanması məhz ulu öndərin adı ilə bağlıdır.

ATU-nun ilk klinikası olan stomatoloji klinikanın 2002-ci ildə ümummilli lider Heydər Əliyevin böyük qayğısı sayəsində yaradıldığı diqqətə çatdırılan rektor vurğulanmışdır ki, onun layiqli davamçısı Prezident İlham Əliyevin dəstəyi ilə universitet onkoloji və çoxprofilli terapevtik klinikaları da inşa edilmiş, en müasir avadanlıqla təchiz olunaraq əhaliyə dəniz standartlarına uyğun səviyyədə tibbi xidmət göstərməyə başlamışdır.

Tədbirdə Yeni Azərbaycan Partiyası Nəsimi rayon teşkilatının

sədri, Milli Məclisin deputati Məlahət İbrahimqızı, akademik Büyükköshi Ağayev, professor Qoşqar Əliyev və ATU-nun tələbəsi, Prezident təqaüdçüsü Gülnar Ağayeva dəniz standartlarına uyğun səviyyədə tibbi xidmət göstərdiyi qayğıdan danışmışlar.

Mərasim iştirakçıları ulu öndərin ölkəmizə rəhbərlik etdiyi illeri Azərbaycanın tarixine qızıl hərflərle yazılmış mühüm mərhələ kimi qiymətləndirmişlər. Qeyd olunmuşdur ki, ümummilli liderin Azərbaycan naminə gördüyü məsilsiz işlər onu tarixdə və qədribilən xalqımızın yaddaşında əbədi yaşadacaqdır.

Vurğulanmışdır ki, ulu öndər özünün ardıcılı və məqsədyönlü dövlətçilik və siyasi fealiyyəti ilə müstəqil Azərbaycan dövlətinin banisi, xalqını və qurucusu olmaqla bərabər, həm də XX əsrin dünya siyasetində silinməz izlər qomyş tarixi şəxsiyyətdir.

Arif MƏMMƏDLİ

Dünya siyasetçiləri Heydər Əliyev haqqında

Heydər Əliyev Azərbaycan dövlətinin qurucusudur. 1918-1920-ci illərdə olduğu kimi, Azərbaycan dövlətinin bayrağı yenə də yüksəlmışdır və bir daha enməyəcəkdir. Bu bayraqın enməməsi üçün keçən 10 ildə bütün səylər göstərilmişdir. Heydər Əliyev Azərbaycan dövlətini dünyaya tanıtmışdır. Dünya Azərbaycan dövlətini, sadəcə tanumagla kifayatlaşdırmaşı, onunla dost olmağa çalışmışdır.

Süleyman Dəmirəl,
Türkiyənin keçmiş prezidenti.

Heydər Əliyev Cənubi Qafqazda uzun müddət ərzində anasın şəxsiyyət olmuşdur. Bu günlərdə Amerika Birleşmiş Ştatları və Azərbaycanın bəhərləndiyi dostluq əlaqələrinin qurulmasında və Azərbaycanın müstəqilliyinin qorunmasında onun şəxsi səyləri hayatı əhəmiyyət dəşmişdir. Məhz onun rəhbərliyi altında Amerika Birleşmiş Ştatları və Azərbaycan, Əfqanistan və İraqdakı əməliyyatlar da daxil olmaqla terrorizmə qarşı mübarizədə olmuşdur.

Corc Buş,
Amerika Birleşmiş Ştatlarının keçmiş prezidenti.

Heydər Əlirza oğlu Azərbaycan Respublikası üçün, MDB-nin inkişaf üçün, Qazaxıstan və Azərbaycan xalqlarının çoxşırılık dostluğunun möhkəmlənməsi üçün çox işlər görmüşdür.

Nursultan Nazarbayev,
Qazaxıstan Respublikasının prezidenti.

Heydər Əliyev əsimizin nadir yetişdirdiyi dövlət xadimlərindəndir. Heydər Əliyev yaşadığı fırıldanlığı boyu hər zaman xalqını, vətənini düşünmüştür. Azərbaycan müstəqilliyinin möhkəmləndirməsi, xalqının xoşbəxtliyi üçün çırpanmışdır. Azərbaycanın on çətin anlarında vətəni xilas etmək üçün misilsiz fədakarlıqlar göstərmişdir.

İhsan Doğramacı

Bütün dünyada layiqli hörmət və böyük nüfuz qazanmış görkəmli dövlət xadimi həyaldan getmişdir. Uzun illər ərzində Heydər Əlirza oğlu Əliyevin səmərəli şəhəriyyəti xalqlarımızın ümumi tarixi ilə birləşdirilmişdir. O, Rusiya və Azərbaycanın strateji tərəfdəşligi ləməlini qoymuş, dostluğumuzu və qarşılıqlı anlaşmamızın möhkəmlənməsinə böyük şəxsi töhfə vermişdir.

Vladimir Putin,
Rusiya Federasiyasının prezidenti.

REKTOR YARADICI TƏLƏBƏLƏRİ MÜKAFTANLIRMIŞDIR

◆ Dekabrın 13-də ATU-nun rektoru, millət vəkili, akademik Əhliman Əmiraslanov yaradıcılıqla məşğul olan bir qrup rəssam və idmançı tələbələrimizi qəbul etmişdir.

Tələbələrin nailliyəti barədə rektora məlumat verən Tələbə Həmkarlar İttifaqı Komitəsinin sədri Elşad Novruzov bildirdi ki, 18 oktyabr Dövlət Müstəqilliyi Günü münasibətlə Nəsimi rayonunun ərazisində yerləşən ali məktəblərin iştirak etdiyi sərgidə rəssam tələbələrimizin əsərləri çox fərqlənmişdir. Digər idmançı tələbələrimiz isə Yeni Azərbaycan Partiyasının 20 illiyinə həsr olunmuş idmanın futbal növü üzrə yarışlarda yenə də bu rayonda yerləşən altı universitet komandaları arasında nəticə etibarı

istedadlı gənclərə rəhbərlik tərəfindən daim diqqət yetirildiyini qeyd edən Ə.Əmiraslanov bir neçə ay önce tələbələrimizin el işlərindən ibarət olan sərginin təşkil olunduğunu xatırladı, onların rəsm əsərlərinin universitetimizdə maraqla qarşılandığını vurğuladı.

İdmançı tələbələrimiz də uğurlarından söhbət açan rektor idmanın müxtəlif növləri üzrə universitetimizi temsil edən komandaların ali məktəblər arasında keçirilən yarışlardakı qələbələrini yüksək qiymətləndirdi.

Sonra yaradıcı və idmançı tələbələri xüsusi sertifikatlar və hədiyyələrə mükafatlandıran rektor fəxri diplomu və kuboku qalib komandaya təqdim etdi, həmişə universitetimizin şərəfini qoruyan tələbələrimizə bundan sonra da müvəffəqiyyətlər arzuladı. Sonda tədbir iştirakçıları rektorla xatirə şəkili çəkdi.

MƏNSUR

Fotolar Cənnətli Çingizindir

ile çempion olmuşdur. Hər iki tədbir YAP-ın Nəsimi rayon təşkilatının dəstəyi ilə keçirilmişdir.

Alimlərimiz İstanbulda konfransda iştirak etmişlər

◆ Bu günlərdə Türkiye Cumhuriyyətinin İstanbul şəhərində XVI Avropa Cerrahlar Cəmiyyətinin (ESS) illik konfransı oldu.

Bu konfransa Azərbaycan Respublikasının müxtəlif tibb ocaqlarından, o cümlədən Tibb Universitetindən də dəvət alanlar oldu. I cerrahi xəstəliklər kafedrasından dosent Eldar Əliyev, assistantlər Nadir Zeynalov, Solmaz İmanova, Elman Əzimov, Azər Hümmətov, Taryel Ömərov, həmçinin ümumi cerrahlıq kafedrasının müdürü, professor Çerkəz Cəferov, professor Məhəmməd Kərimov və başqaları da bu konqresə dəvət alaraq iştirak etdilər. İştirak edən kafedra əməkdaşları arasından Nadir Zeynalov və Taryel Ömərovun konfransın gündəliyinə uyğun çıxışları oldu. Konfransın açılışını Avropa Cerrahlar Cəmiyyətinin sədri professor Cem Terzi öz yadda qalan çıxışı ilə açıq elan etdi. Bundan sonra bir sıra Avropa dövlətlərinin cerrahi dərnəklərinin sədrləri də öz çıxışları ilə konfransın açılışını daha maraqlı etdilər. Bunlardan Fransa cerrahi dərneyinin prezidenti professor Luc Michel tarixə əsaslanan bir mövzu ilə qədim türk mədəniyyətinə və orta əsrlər türk təbabətinə söykənən geniş həcmli bir çıxışla yaddaşlaşdırıldı. Konfransın gündəliyi cerrahiyənin ən aktual sahələrini özündə birləşdirən müxtəlif tərkibli çıxışlar və videolar ilə zəngin idi. Müzakirə olunan mövzularda ən son müasir texnologiyaların, o cümlədən Robot cerrahiyə-

sinin inkişafına xüsusi yer ayrılmışdır. Birinci gün xüsusi olaraq oz əyani-video görüntülü kursları ilə daha çox yadda qalan oldu. Bunlardan MASLAK Acıbadəm xəstəxanasında "Robotik cerrahiye", Amerikan qospitalında "Laparoskopik kolorektal cerrahiye", İstanbul tibb fakültəsində "Endorektal-endoanal ultrasonoqrafiya" və bu kimi digər kurs-

larla daha çox diqqəti cəlb etdi. II-III gün Avropa və digər dövlətlərdən gələn professor-həkim heyətinin tibbin müxtəlif sahələrinə aid ən son məlumatları, həmçinin cerrahi taktikləri özündə əks etdirən çıxışları ilə diqqət çekdi.

Taryel ÖMƏROV,

I cerrahi xəstəliklər kafedarsının əməkdaşı

Sağlamlıq aylığı çərçivəsində respublika üzrə bir milyona yaxın insan müayinə olunmuşdur

◆ Ölkənin müalicə-profilaktika müəssisələrində Səhiyyə Nazirliyi tərəfindən "Sağlam həyat uğrunda" devizi altında keçirilən sağlamlıq aylığı çərçivəsində tədbirlər davam etdirilir.

Nazirliyin metbuat xidmətindən bildirmişlər ki, səhiyyə müəssisələrində terapevt, cerrah, nəvropatoloq, pediatr, mama-ginekoloq, oftalmoloq və s. mütxəssislər tərəfindən dekabrın 10-dək respublika üzrə 987 min 885 nəfərin tibbi

müayinəsi, o cümlədən laboratoriya analizləri, ultrasəs və elektrokardioqrafiya müayinələri aparılmışdır.

Müayinələr zamanı müxtəlif xəstəlikləri aşkar olunmuş insanlar mütxəssisler tərəfindən stationar və ambulator müalicələrə cəlb edilmişlər.

Profilaktik müayinələr dekabrın sonuna dek davam edəcəkdir.

Həyatda əbədi iz qoyan alim

O Azərbaycanda iqtisad elminin bu gün nail olduğu yüksək səviyyənin təmin edilməsində müstəsna xidmətləri olan alımlardan biri də Əməkdar Elm Xadimi, AMEA-nın müxbir üzvü, Azərbaycan Tibb Universitetinin "İqtisadi nəzəriyyə və hüququn əsasları" kafedrasının müdürü olmuş, iqtisad elmləri doktoru, professor Aqil Əlirza oğlu Əliyevdir.

Ölkənin elmi və ictimai dairələrinin yekdil fikrincə, A.Əliyev görkəmli elm xadiminə xas olan üstün keyfiyyətlərə malikdir; lakin ona Azərbaycan elmində özünməxsus mövqə və imic qazandıran başlıca keyfiyyəti vicdanlı alim olmasıdır. O, bir alim kimi heç bir zaman asan yolla getməyib, özünə qarşı daim tələbkar olub və həyatla çox sıx temasda elmin mürəkkəb, çətin yolu ilə addım-addım irəliləyərək, müdriklik zirvəsinə çatıb.

Aqil müəllim dünyaya Heydər Əliyev kimi dahi siyasetçi və görkəmli dövlət xadimi, Həsən Əliyev və Cəlal Əliyev kimi dünya şöhrəti alımlar bəxş etmiş sade və zəhmətkeş bir ailədə, övladlarına ən qiymətli insanı keyfiyyətlər - zəhmətsevərlilik, təmizlik, halallıq, vətənpərvərlilik, mərdlik və alicənablıq aşılamış, gündəlik ruzusunu halal eməyi ilə qazanan Əlirza kişinin və balalarının üstündə yarpaq kimi əsən sadə Azərbaycan qadını - İzzət ananın ailəsində doğulub boy-aşa çatmışdır. Bütün qardaş-bacıları kimi, Aqil müəllim də daim zəhmət qatlaşmağa, yalnız özüne, öz eməyinə güvenməyə, insanlara qayğı və həssaslıqla ya-naşmağa, imkansız və kimsəsizlərə arxa olmağa, onlara kömək etməyə və el tutmağa, sade və təvəzükər həyat sürmeye üstünlük vermişdir. Məhz bu keyfiyyətlər sayəsində o, iqtisadi elmləri doktoru, professor, kafedra müdürü vəzifəsinə, Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının müxbir üzvlüyü nedək yüksəlmişdir.

A.Əliyev 1951-ci ildə Azərbaycan Dövlət Universitetini (indiki Bakı Dövlət Universiteti) bitirmiş, əvvəlcə bir müddət Elmlər Akademiyasının A.Bakixanov adına Tarix İnstitutunda və Azərbaycan Politexnik İnstitutunun "Siyasi iqtisad" kafedrasında çalışmış, sonradan isə Azərbaycan Tibb Universitetinin "Siyasi iqtisad" kafedrasında işləməyə başlamışdır. Tədris işinə və böyük elmə qovuşmaq həvəsi onu bütün şüurlu həyatını ali məktəbdə müəllimlik etmək, gənclərin təlim-tərbiyesi ilə məşğul olmaq və elmi-tədqiqat işləri aparmaq kimi çox çətin, mürəkkəb və eyni zamanda müqəddəs bir vəzifənin yerinə yetirilməsinə həsr etməyə sövgətmişdir. Neticədə A.Əliyev 1964-cü ildə namizəd-

lik, 1983-cü ildə isə doktorluq dissertasiyası müdafiə etmişdir. 1979-cu ildə ona professor elmi adı verilmiş, 2001-ci ildə isə Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının müxbir üzvü seçilmişdir. O, əlli ildən artıq bir zaman keşiyində Azərbaycan Dövlət Tibb Universitetində çalışmışdır. Əvvəlcə burada kabinet müdürü kimi fealiyyət göstermiş, sonra müəllim, dosent, professor və kafedra müdürü vəzifəsində işləmiş, iyirmi ildən artıq bir dövrə isə "İqtisadi nəzəriyyə və hüququn əsasları" kafedrasına rəhbərlik etmişdir. Bütün bu illər ərzində professor A.Əliyevin rəhbərliyi ilə kafedrada aparılan yüksək səviyyəli tədris və elmi-tədqiqat işlərinin nəticəsində buradakı döyük tərəqqinin temeli qoyulmuşdur.

Professor A.Əliyevin apardığı tədqiqat işləri çoxşaxəli olsa da onun elmi yaradılığında əsas yeri sosial-iqtisadi problemlər, əhalinin həyat səviyyəsinin yüksəldilmesi, şəhər və kənd əhalisinin həyat səviyyəsinin bir-birinə yaxınlaşması qanuna uyğunluqları və yollarının öyrənilməsi, ərzaq və təchizat problemlərinin həlli, sehiyyənin iqtisadiyyatı, əhalinin sağlamlığının sosial-iqtisadi və demoqrafik inkişaf aspektlerinin tədqiqi və s. tutur. O, 200-ə yaxın elmi-tədqiqat əsərinin, o cümlədən 32 monografiyanın müəllifi olmuşdur. Əsərlərinin xeyli qismi xarici ölkələrdə çap edilmişdir.

Professor A.Əliyevin əsərləri Moskva, Sankt-Peterburq, Çexiya, Slovakiya və başqa ölkə və şəhərlərdə yaşayan iqtisadçı alımların diqqətini özüne cəlb etmiş və onların əsərlərində onun kitablarına çoxlu istinadlar edilmişdir.

Professor A.Əliyev beynəlxalq və respublika əhəmiyyətli bir çox elmi-praktik konfransların, simpoziumların və seminarların iştirakçısı olmuş, həmin elmi məclislərdə Azərbaycanın iqtisad elmini layiqincə təmsil etmişdir.

Aqil müəllimin kadr hazırlığı sahəsində de böyük xidmətləri olmuşdur. Onun bilavasitə rehberliyi və köməyi ilə iqtisad elmi sahəsində onlarca elmlər doktoru və elmlər namizədi hazırlanmışdır.

Məhsuldar elmi fealiyyəti və yüksək ixtisaslı tibb kadrları hazırlanmasındaki əvəzsiz xidmətlərinə görə A.Əliyev müstəqil Azərbaycanın "Şöhrət", "Qırmızı Əmək Bayrağı" ordenləri, "Səhiyyə əlaçisi" döş nişanı, bir sıra medal, fəxri fərman və tərifnamələrə layiq görülmüş, elmi-pedaqoji sahədəki xidmətlərinə görə ona "Əməkdar elm xadimi" fəxri adı verilmişdir.

Aqil müəllim bu gün cismən aramızda olmasa da, özündən sonra gözəl iz qoymuş bu bəşər övladı onu tanıyanların qəlbindədir.

**Yavər VƏLİYEV,
İqtisadi nəzəriyyə və hüququn əsasları
kafedrasının müdürü, dosent**

Bakıda XXI əsrin ciddi sosial-tibbi problemi olan diabetlə mübarizə yolları müzakirə edilmişdir

ABŞ-in Beynəlxalq İnkışaf Agentliyinin (USAID) maliyyələşdirdiyi "Azərbaycanda sehiyyənin gücləndirilməsi" layihəsi çərçivəsində dekabrın 11-də Bakıda tibb mütəxəssis-lərinin iştirakı ilə brifinq keçirilmişdir.

Tedbirin layihənin sehiyyə kommunikasiyası üzrə program meneceri Ayla Ələsgərova açaraq böyük sərətə yayılan diabetin ciddi sosial-tibbi problemlər yaratdığını, ölkələrin iqtisadiyyatına və ailələrin maddi durumuna mənfi təsir etdiyini diqqətə çatdırılmışdır. Bildirilmişdir ki, bu brifinq sehiyyəmizin dünya standartları üzrə inkışaf etməsinə zəmin yaradan layihə çərçivəsində artıq dördüncü dəfədir keçirilir.

Sonra Azərbaycan Diabet Cəmiyyətinin sədri Möminat Ömərova "Diabet XXI əsrin problemi: mübarizə yolları varmı?" mövzusunda məruzə ilə çıxış etmişdir.

Şəkerli diabetin insanların sağlamlığı üçün çətinliklər törediyini və inkişafın qarşısını alan əsas amillərdən biri olduğunu vurğulayan sədr bildirmişdir ki, hazırda dünyada 371 milyon nəfər bu xəstəlikdən əziyyət çəkir və diabetli insanların sayı dur-

madan artmaqdadır. Qeyd olunmuşdur ki, xəstəliyin profilaktikası və müalicəsi vaxtında aparılmasa çox ciddi fəsadlar töredə bilər. Beynəlxalq Diabet Federasiyasının statistikasına görə, 2030-cu ildə diabetdən dünyasını dəyişənlərin sayı 551,8 milyona çata bilər.

Diabetin xroniki fəsadlarından və risk amillərindən danışan M.Ömərova xəstəliyin qarşısının alınmasında sağlam həyat tərzi, düzgün qidalanmanın və fiziki fealiyyətin vacibliyini qeyd etmişdir.

Tədbirdə, həmcinin Azərbaycan Tibb Universitetinin daxili xəstəliklər kafedrasının assistenti Müjgən Talibovanın "Şəkerli diabetlə mübarizə yolları" mövzusunda məruzəsi dinlənilmişdir.

Səhiyyə Nazirliyinin İctimai Səhiyyə və İslahatlar Mərkəzinin nümayəndəleri Zəmine Abbasova və Ayten Vəlihanova isə əsrin beləsi olan diabetin yaratdığı problemlərdən danışmış və bu xəstəliyin müalicəsinə profilaktikasından daha çox xərc çəkildiyini bildirmişlər.

Tədbirdə ağır fəsadlar töredən şəkerli diabetə bağlı əhalini maarifləndirməyin vacibliyi də vurğulanmışdır.

BASKETBOL KOMANDAMIZIN UĞURLU ÇIXISI

◆ Keçən ayın sonunda Texniki Universitetin idman sahayında Təhsil Nazirliyinin təşkil etdiyi "Zərərlə vərdişlərə yox deyək" devizi altında doqquz ali təhsil müəssisələri arasında tələbə oğlanlardan ibarət basketbol yarışları keçirilmişdir.

Məlumat üçün onu da deyim ki, bu tədris ilində yığma komandanın heyətinə yeni oyuncular cəlb olunmuşdur. Gərgin mübarizə nəticəsində keçirilən yarışlarda komandanız II-ci yeri tutmuşdur. Bir meqçi kimi mən bu nəticəni komandanız üçün böyük qələbə hesab edirəm. Oyun zamanı göstərdikləri yüksək perspektivə görə komandanın kapitanı Abbas Bağırovun, oyuncularından Murat Topalın, Zaur Novruzovun, Fateh Mehmet Aydəmirin, Əsəd Aycanın, Umur Berk Kurtun, Bilal Yıldırımanın fərqləndiklərini xüsusi qeyd etmək istəyirəm.

Onu da bildirim ki, bu tip keçirilən oyunlar 2013-cü ildə ali məktəblər arasında aparılacaq Universiadaya hazırlıq məqsədi daşıyır. Qeyd edim ki, həmin yarışlarda iştirak edəcək komandaların say tərkibi ötən ilə müqayisədə iki dəfə çox olacaq. Həmin yarışlarda bizi təmsil edəcək tələbələrimizin daha uğurlu çıxış etməsi üçün gərgin məşqlərlə yanaşı onların mənəvi və psixoloji hazırlıqlarına da ciddi fikir verilmelidir.

Komandaniza gələcək oyunlarda yeni qələbələr arzu edirəm.
**SİAYEVA,
Idman klubunun sədri, basketbol üzrə yığma komandanın məşqçisi**

QİYMƏTLİ DAŞLAR MÜALİCƏ EDİR TURMALİN

Turmalin kimyəvi tərkibi $AD_3G_6(BO_3)[Y_3Z]$. Burada: $A=Ca, Na, K$; $D=Al, Fe^{2+}, F^{3+}, Li, Mg^{2+}, Mn^{2+}$; $G=Al^{3+}, Cr^{3+}, Fe^{3+}, V^{3+}$; $Y=O$ və ya OH ; $Z=F, O$ və ya OH bildirir. Trigonallı sinqoniyada kristallaşır. Peqmatitlər, qreyzenlər və s. tapılır.

Turmalin çoxlu cürbəcür ilə fırqlanır. Həm də müxtəlif çalarlı daşlar müxtəlif adalarla adlandırılır: dəmirli qara turmalin -şörl, yaşılmış turmalin -verdelit, tünd gələcək turmalin - indiqlit, litimlu bənövşəyi-çəhrayı turmalin elbait, tünd çəhrayı turmalin-rubellit, maqneziumlu sarı qonur turmalin -dravit. Bezen turmalinə çalarlardan asılı xüsusi adlar da verirlər. Məsələn, "mavi başı", "türk başı", "qarşızabənzər" və s. Həmçinin "pişik gözü" və polixrom turmalin kristalları da mövcuddur.

Bənövşəyi-çəhrayı rəngli turmalin kristallarını Avropaya ilk dəfə 1703-cü ildə Seylondan dəniz səyahətçiləri gətirmişlər. Onlar bu kristalları "turemali" adlandırmışlar və menası "qiyəmtli daş" deməkdir. Bezeliklə, tərkibinə alüminium, bor, manqan və maqnezium birləşmələri daxil olan silikatın müxtəlif növlərinin turmalin adlandırılmasında emələ gətirir.

Bələ hesab edirələr ki, turmalinlər qorxu və həyacanı aradan qaldırmaqla bədənə və idraka yaxşı təsir göstərir. Onlar diqqətin toplantımasına kömək edir və zəkəyə aydınlaşdırır. Tünd gələcək turmalin -indiqlitdən olan kulan sakit yatağına köməklilik göstərir. Turmalinin insanda onurğa boyunca yerleşən mərkəzlərə təsiri daşın rəngindən asılı olaraq çox müxtəlifdir.

akustik elektronikada, optikada, radiotexnikada və s. istifadə edilir. Onun şəffaf kristalları isə qiyəmtli daşdır. Turmalin sünü yolla da alınır.

Yaşıl turmalin - verdelit daşla qara ciyər, sinir sistemi, qan dövranı və dəri xəstəliklərində kömək edir və immuniteti gücləndirir. Tünd gələcək turmalin -indiqlit insanın limfa, hormonal və immun sistemində yaxşı təsir göstərir. Gədəbəydə çıxarılan qara turmalin -şörl öz etrafında bütün zərərlə təsir göstərən amillərə qarşı müdafiə zonası emələ gətirir.

Bələ hesab edirələr ki, turmalinlər qorxu və həyacanı aradan qaldırmaqla bədənə və idraka yaxşı təsir göstərir. Onlar diqqətin toplantımasına kömək edir və zəkəyə aydınlaşdırır. Tünd gələcək turmalin -indiqlitdən olan kulan sakit yatağına köməklilik göstərir.

Turmalinin insanda onurğa boyunca yerleşən mərkəzlərə təsiri daşın rəngindən asılı olaraq çox müxtəlifdir.

Turmalinle bəzədilmiş daş-qəşələri, əsasən, Şir, Oğlaq və Oxatan bürçündən doğulanların taxması məsləhet görülür.

Sahib ƏHMƏDOV,
Ümumi gigiyenə və ekologiya kafedrasının dosenti

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI SƏHİYYƏ NAZİRLİYİ
AZƏRBAYCAN TİBB UNIVERSİTETİ
KAFEDRALAR ÜZRƏ AŞAĞIDAKI YERLƏRİ
TUTMAQ ÜÇÜN
MÜSABIQƏ ELAN EDİR

Kafedranın müdürü:
- Psixiatriya kafedrası

Kafedranın professoru (elmlər doktoru):
- Qulaq, burun və boğaz xəstəlikləri kafedrası - 1 yer

Kafedraların dosentləri (felsəfe doktorları):
- İnsan anatomiyası kafedrası - 1 yer
- III daxili xəstəliklər kafedrası - 2 yer
- Pediatriya fakültəsinin cərrahi xəstəlikləri kafedrası - 1 yer
- Neonatologiya kafedrası - 1 yer (0,75 vahid)
- Urologiya kafedrası - 1 yer
- II cərrahi xəstəliklər kafedrası - 1 yer
- Patoloji fiziologiya kafedrası - 1 yer
- Azərbaycan dili kafedrası - 1 yer
- Dermatovenerologiya kafedrası - 1 yer (0,5 vahid)
- Fəlsəfə kafedrası - 1 yer (0,5 vahid)

Kafedranın baş müəllimi:
- İnsan anatomiyası kafedrası - 2 yer

Kafedranın müəllimi:
- Azərbaycan dili kafedrası - 1 yer

Kafedraların assistentləri:
- Oftalmologiya kafedrası - 1 yer (0,5 vahid)
- II mamaqliq ginekologiya kafedrası - 1 yer
- III daxili xəstəliklər kafedrası - 1 yer
- II uşaq xəstəliklər kafedrası - 1 yer (0,5 vahid)
- Uşaq corrahlığı kafedrası - 1 yer
- Neonatologiya kafedrası - 1 yer (0,75 vahid)
- Operativ corrahlığı və topoqrafik anatomiya - 1 yer (0,5 vahid)
- Terapevtik stomatologiya kafedrası - 1 yer (0,5 vahid)

Müsabiqədə iştirak etmək üçün sənədlərin təqdim olunma müddəti elan qəzetdə dərc olunduğu gündən 30 gün keçənədəkdir. Sənədlər rektorun adına yازılmış orzı ilə birləşdə aşağıdakı ünvana təqdim edilməlidir:

Bakı şəhəri- Az 1007, Bakıxanov küçəsi 23

Telefon: 597-43-23

Etbarsız sayılır

Əczaçılıq fakültəsinin IV kurs, 890^b qrup tələbəsi Muhammed Azad Əlinin adına verilmiş qiymət kitabçası iddiyin üçün etbarsız sayılır.

I mülalıcı profilaktika fakültəsinin V kurs, 36^b qrup tələbəsi Həsənli Aygıl Elman qızının adına verilmiş qiymət kitabçası iddiyin üçün etbarsız sayılır.

Pediatriya fakültəsinin IV kurs, 405^b qrup tələbəsi Eynullayev Əsəd Vidadi oğlunun adına verilmiş tələbə biletini və qiymət kitabçası iddiyin üçün etbarsız sayılır.

Əczaçılıq fakültəsinin IV kurs, 880^b qrup tələbəsi Özkan Esra Hasan qızının adına verilmiş qiymət kitabçası iddiyin üçün etbarsız sayılır.

Əczaçılıq fakültəsinin I kurs, 802^b qrup tələbəsi Hüseynova Kənül Fariz qızının adına verilmiş tələbə biletini iddiyin üçün etbarsız sayılır.

Əczaçılıq fakültəsinin IV kurs, 880^b qrup tələbəsi Mehmet Şerif Cəvrim Abdullaclı oğlunun adına verilmiş tələbə biletini iddiyin üçün etbarsız sayılır.

I mülalıcı profilaktika fakültəsinin V kurs, 38^b qrup tələbəsi Hacılı Kənan Abtalı oğlunun adına verilmiş qiymət kitabçası iddiyin üçün etbarsız sayılır.

Əmirova Arzu Oruc qızına Azərbaycan Tibb Universiteti tərəfindən 1990-ci ildə pediatriya ixtisası üzrə verilmiş internatura vesiqəsi iddiyin üçün etbarsız sayılır.

I mülalıcıprofilaktika fakültəsinin I kurs, 108^b qrup tələbəsi Elşad Ələsgərovun adına verilmiş tələbə biletini iddiyin üçün etbarsız sayılır.

Tibbi profilaktika fakültəsinin II kurs, 630^b qrup tələbəsi Səfərova Ulduzə Əşqan qızının adına verilmiş tələbə biletini iddiyin üçün etbarsız sayılır.

TÜTÜN TÜSTÜSÜ – FƏSADLARI, STATİSTİK TƏDQİQATLARIN NƏTİCƏLƏRİ

◆ Tütün tüstüsünün insan orqanızmınız üçün nə dərəcədə zərərlə olmasının artıq çoxlarımıza məlumudur. İllər keçdikcə, bu "zəhər"in insan orqanızmində törendiyi fəsadların müxtəlifliyi və sayı artır...

Tütün tüstüsü özündə 90 konserogen və 250 toksik maddələri saxlayan 4800 maddə terkibli qarışdır. O, demek olar ki, bədənin ayrı-ayrı orqanlarına və nəhayətdə isə, bədənin ümumi sağlamlığına bütövlükde zərər vurur. Xərçən-gin müxtəlif tipləri, ürək-damar, tənəffüs və qadın xəstəlikləri, diabet kimi xəstəliklərə səbəb ola bilir. Sıqaret çəkmək gözlərə, diş və sümük strukturuna zərər vurur, inkişafın sürətini kəskin azaldır. Son on illiklərdə tütün tüstüsünün, sıqaretin, sıqarın və s. sonsuz fəsadlarının sayı süd vəzisi xərçəngi və orta qulaq infeksiyaları hesabına daha da artdı. Dünyada vərəm xəstələrinin 20%-i sıqaret çəkənlərdir. Bele ki, artıq illərdir, sıqaretlə vərəm arasında əlaqəye dair güclü dəllələr mövcuddur. Aparılan araşdırımlar neticəsində, alımlar, tütün tüstüsü vərəm xəstəliyi üçün ciddi risk faktoru olub, onun yaranma riskini 2,5 dəfəyə qədər artırıbildiyi qərarına gəlmişlər.

Hamiləlik ərzində sıqaret çəkən qadınlar tütün tüstüsünün qəbulu ilə gələcəkdə uşağın abortu, ölü doğulması və ya hər hansı bir ciddi patologiya ilə nəticələnəcək mürəkkəbələşmələrin yüksək riskinə malikdirlər. Hamile qadınların sıqaret çəkməsi uşaqlarının müxtəlif dərəcəli qüsurlarla doğulması ehtimalını artırır. Evdə valideynlərdən birinin və ya hər ikisinin sıqaret çəkməsi uşaqları ikinci el tüstüye (organizm-dən xaric olan sıqaret tüstüsü) qərədir, onlarda qəfil körpə ölümü sindromu, kəskin tənəffüs infeksiyaları,

qulaq problemləri və bir neçə astma növünün yaranmasına səbəb olur. Gələcəkdə isə ikinci el tüstü həttə ürəyin işəyi və idrak zəifləmələri kimi problemlər də yarada bilir. Qadınların tütünə aludəciliyi onlarda reproduktiv və hormonal patologiyaların yaranması ehtimalını da artırır. Bele ki, erkən menapauza və menstral tsiklin pozulması bu tipli patologiyalara misaldır.

Nyu-Yorkdakı "American Health Foundation"un neticələrinə görə, sıqaret çəkən qadınların kişilərə nisbətədə ağıcyər xərçəngi və ürək tutmalarına meyilliliyi daha yüksəkdir. Son 60 ildə ABŞ-da xərçəngdən ölen qadınların illik sayı 7 dəfə artaraq 68 minə çatmışdır. Onlarda estrogenin miqdarı çəkməyənlər nəzərən təqribən 2 dəfəyə qədər azalır. Üz qırışlarının artması, diş ətinin iltihabi, dodaq, ağız boşluğu və tənəffüs sistemi orqanlarının xərçəngin olması riski artır. Qadınlarda ağıcyər xərçənginin süd vəzisi xərçənginə nisbətən 3 dəfə çox ölçüdə səbəb olmasına baxmayaraq, onlar süd vəzisi xərçəngindən daha çox qorxurlar. Bele ki, bu yaxınlarda CNN-in təqdim etdiyi hesabatlarda göre, tütün istifadəçisi olan qadınlarda süd vəzisi xərçənginin əmələ gəlməsi riski yüksəkdir. Əgər qadın istifadəyə daha erkən yaşlarından başlayırsa, risk dəha da artır. CNN-in 30 il davam edən tədqiqatlarında 110000 qadın iştirak etmiş, 8772 süd vəzisi xərçəngi hali qeydə alınmışdır. Nəticələrə görə, müntəzəm sıqaret çəkənlərin 6%-indən çoxunda istenilen vaxt xərçəngin əmələ gəlməsi ehtimalı vardır. Həmçinin müəyyən olunmuşdur ki, 30 il ərzində her gün 1 qutu sıqaret çəkmis qadınların 28%-ində xərçəng təhlükəsi mövcud olmuşdur.

Tütün tüstüsü doğulanlar arasında cinsi disbalansa səbəb ola bilər. Normal olaraq, doğulanlar arasında oğlanların sayı qızlardan təqribən 4% cıvarında çox olur. Lakin "Lancet" tibb jurnalının araşdırımlarına görə, cütlüklerin uşaq planlaşdırma dövrü ərefəsində qadının sıqaret çəkməsi və ya ikinci el tütün tüstüsünü qəbul etməsi doğulacaq uşaqlarının qız olma ehtimalını yüksəldir. Tədqiqatı aparmış alımların fikrine görə, kişi spermatozoid və embrionlara uyğun olaraq qadınlارının nisbetən kövredir. Həbələ, alımlar düşünlər ki, DNT və xromosom səviyyəsindəki kişi embrionu patologiyalarının emələgəlmə ehtimalı və onların ağırlıq dərəcəsi tütün aludəcisi olan qadınlarda daha çoxdur. Həmçinin, bir çox İnkışaf Etmiş Ölklərdə doğuşlarda oğlanların sayının azalmasında alımlar tütün tüstüsündəki toksik maddələri əsasən səbəblərdən biri kimi qeyd edirlər.

Son zamanlarda şərqi qadınları arasında sıqaret çəkməyin dəbdə olan-arıqlamaq və qlamur görünmək kimi bəhanəli formaları daha təhlükəldir. Çünkü bu cür sıqaret istifadəçiləri asanlıqla onun aludəcisi olurlar. Tütün aludəcilərindən bədən çəkisiinin azalması asanlıqla müşahidə olunsa da, onun sağlamlığı tördəkləri daha aydın nəzərə çarpır.

Bu fikri mütləq qəbul etmək lazımdır ki, tütün çəkməyin heç bir təhlükəsiz səviyyəsi, dərəcəsi və ya forması yoxdur. Bele ki, tütün tüstüsü daxil olduğu istenilən orqanızmzdə fəsadlar törtməyə qadirdir.

HAZIRLADI:
CAVİD FƏRZULLAYEV
II Müalicə-profilaktika fakültəsinin IV kurs, 206^a qrupunun tələbəsi

Allah rəhmət eləsin!

Gile xanım və Nərgiz xanımın

vəfatlarından kədərləndiklərini bildirir və dərin hüznə başsağlığı verirlər.

Qidalanma və communal gigiyana, Azərbaycan dili kafedralarının əməkdaşları və ETM-in kollektivi mühasibatlı şəbəsini nisbətən qazanmışdır.

anasi Gile və bacısı Nərgiz xanımın

vəfatlarından kədərləndiklərini bildirir və dərin hüznə başsağlığı verirlər.

ETM-in kollektivi, operativ corrahlığı və topoqrafik anatomiya, iqtisadiyyat və hüququn əsasları və Azərbaycan tarixi, qidalanma və communal gigiyena, uşaq və yeniyetmələr, əmək gigiyenəsi kafedralarının əməkdaşları ATU-nun prorektoru, millət vəkili, professor Rafiq Memmədəsənovu qardaşı

Əziz müəllimin

vəfatından kədərləndiklərini bildirir və dərin hüznə başsağlığı verirlər.

Stomatologiya fakültəsinin dekanlığı fakültənin dekanı, professor Zöhrəb Qarayevə qardaşı oğlu

Rövşən Qarayevin

vəfatından kədərləndiklərini bildirir və dərin hüznə başsağlığı verirlər.

"Təbib" qozetinin kollektivi iş yoldaşları Cənnətəli Cingizo qaynarası

Əliyeva Fitat Mirzəhüseyin qızının

vəfatından kədərləndiyini bildirir və dərin hüznə başsağlığı verir.

Əliyeva Fitat Mirzəhüseyin qızının vəfatından kədərləndiklərini bildirir və dərin hüznə başsağlığı verirlər.

Rövşən Qarayevin

vəfatından kədərləndiklərini bildirir və dərin hüznə başsağlığı verirlər.

Əczaçılıq fakültəsinin əməkdaşları iş yoldaşları Dilarə xanıma və mühasibatlı şəbəsini nisbətən qazanmışdır.

Liza xanımın

vəfatından kədərləndiklərini bildirir və dərin hüznə başsağlığı verirlər.

ÜNVANIMIZ:

Mərdanov qardaşları - 100
2-ci mərtəbə,
tel.: 595-24-97

Lisenziya N - 022633

İndeks -0269
Sayı 4000
Sifariş: 969

Baş redaktor
ELDAR İSMAYIL

Müelliflərlə redaksiyanın mövqeyi
üst-üstə düşməyə bilər.
Diyazmalar geri qaytarılınır.

Qəzet "Təbib" qozetinin
komputer mərkəzində yığılır, səhi-
fələnir, "Bəxtiyar-4" İKS-də çap
olunur.